

Redactiunea

se află în

Strat'a lui Leopoldu Nr. 44.
Scrisorile nefrancate nu se primesc
decătu numai de la corespondintii re-
gulari ai „Federatiunii.“ Scrisori
monime nu se publică. Articlii tra-
misi si nepublicati se voru arde si nu-
mai la cerere expresa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, commercialu si economicu.

Appare Joi-a si Domineca.

Buda-Pest'a, 6/18. Iuliu, 1874.

Parintii patriei se lupta eroicesce, atât cu greutatile ce appasa tierra, cu mai multu cu — caldur'a aproape suportatile, si assuda nu atât pentru nele poporului, cătu mai multu pentru principiu dului ministru de la interne, Szapáry, care este resolutu a nu-i să acasa, pana ce nu voru fierici tierra novell'a sa electorale, a carei desbare speciale la § 5. se interupsesse prete-va dile, pentru a se luă in consideratiune conventiunea cu Romani'a spre junctiunile callei ferrate. Desbatările in acesta cestiune se inchiajara. Din decursulu loru amintim la acestu locu, că oppusetiunea magiara cea acelle-si obiectuni, că si cea din romani'a, era secuui privilegiati cereau li se inlesnă trecerea la frattii loru angăi din Moldov'a, prin junctiua la Oituzu. Ministrul de finan- dlu Ghiczy vorbă cu multa cunoştinta a relatiunilor din Romani'a, retă genesea conventiunei, aminti- tu de mare fù opposetiunea si aceolo, si de parte, că guvernul Romaniei niamă camerele in sessiune estraordi- naria si că conventiunea se primi cu care majoritate; — apoi respundiendu opositiunei la feluritele attacuri, din- re cari la insinuatiunea, că Romani'a nu va clădi lini'a Predealu-Ploesci, dlu Ghiczy dîsse: „n'avemu neci o cauza, ni este iertat a ne indoif in onesta- a, in cuventulu Romaniei; ea dupa orile pagube indurate din caus'a in- sellatiunilor lui Stroussberg — nu- erse a cersi bani de la Enrop'a, ci in- dusse monopoliu numai spre a-si stiué creditulu si urmarea fu, că romani'a asta-di se bucura de omenia creditu mai mare decătu staturi mai semnate.“

Primiindu-se conventiunea cu Romani'a, camer'a Ung. conformu pro- grammei, ce a statoritu eri, va continua- da-di desbatterea speciale a novellei electorale. Deputatii romani voru cercă la §. 5. noroculu, care nu l'au potutu inde la §. 4, cu ce resultat, vomu. Din parte-ne nu avemu spe- ciatia, că justele reclamari alle de- statilor nostri voru afilă resunetulu la impietri'a majoritate. Espe- ciat'a de cătă-va anni va fi desillusiu- su pote si pre acei pucieni romani, si se leganau in credint'a, că ur- andu uniunea séu-precum se esse- a-fusiunea Transilvanie cu Unga- ia, romanii voru — castigă, că-ci, orociau dinsii, facandu-se din doue tre, un'a, representanti'a acestei-a cine mai crede că se va recrută pre basea doue legi electorale? Nu mai incapse si indoiala, credea acei domni, că cea electorale din Ungari'a se va inde si asupr'a Transilvaniei, pre- sun se estindu si tote cellesalte legi, ce spunu poporului dare de avere si de- age, si apoi tiene-te romane! vei poté omite la dieta celu putienu 50 de cari voru storce cu — vorba de drepturile, dupa cari romanii in- teza si pentru cari lupta de atâta-a se- di. Dragalasia illusione si amagito- credintia! Dorere numai, că illu- sione si credintia s'a frefacutu — fu- ga. Dar' cum se si poate altmintrea? unde este unu poporu pre lume, care se lupte pentru o idea sub devis'a de'a realisata ori morte" in favorulu lui poporu? Daca popore poternice,

că nobilulu poporu francesu au portat lupte pentru realizarea unoru principie sublime in favorulu intregei omeni- mi, acést'a este o rara exceptiune si regul'a este, că tote poporele au celu putienu atât egoismu, cătu se faca, să lucre, să lupte neince- tatu pentru sene. Deci nu avea să se in- doiesca neci unu politicu romanu, că cei ce staruiau atât'a pentru a se face uniunea, n'o faceau acést'a de dragul cutărui principiu sublime, ci de dragul intarirei proprie si allu assecurarei su- premathei salle, cu neindereptatfrea alto- r'a. Si deca cine-va s'ar' mai indoif de- spre acest'a, lu-avisămu la sortea emen- damântelor deputatilor romani facute, in privint'a legei electorali din Transilvani'a — emendaminte despre cari se va poté dface ori ce, numai ace'a nu, că elle ar' tinde a vêtêmă constitutiunea si a attacă intregitatea tierrei! emenda- minte cari nu ceru autonomia legale istorica a Transilvaniei, neci dreptu- rile cari competu, si de cari cari s'au si bucuratu acolo natiunea ro- mană, ci numai nitsca impartesf're din egalitatea bucinata de frattii de la potere ce'a ce inse intru nimica nu impiedeca majoritatea camerei de a le respinge.

Din scirile electrice de mai la valle, se vede că congressulu din Carlovetti a facutu allegerea patriarcului. Din 70 de voturi eppulu Arseniu Stoicoviciu intru 63, era 7 membri ai congressului se abtienura de la votu. Allegerea fa- cundu-se in cea mai esemplaria ordine, cine ar' mai crede, că patriarcu sorbi- loru nu este allessulu eclatantei majori- tăti a congressului? Si totu-si ellu nu este si nu va fi patriarcu serbiloru! celu putienu asie nio-spune cu tota siguritatea semioficialulu „Pesti Napló“ care in nrulu sèu de asta-di adduce unu articlu in acestu obiectu, spunendu-ni, că cei 7 membri cari n'au votat, au urmatu, asie in contiellegere cu guver- nulu, mai de parte, că P. S. S. Stoicoviciu nu va fi intaritu, si congressulu va fi pro- vocatu a face alta allegere, si in fine, că daca cei 7 membri si-ar' fi datu votulu pentru candidulu Gruics acest'a de siguru s'ar fi intaritu si cu 7 voturi. Nu scimu intru cătu aceste descoperiri suntu in accordu cu parerile guvernului. Fără indoiala inse ar' trebuí să desperamu, daca in sinulu guvernului nostru consti- tuatiunale ungurescu s'ar' fi incubatu astfelu de pareri necualificabile despre dreptulu de libera allegere. Am intellege procedere, candu ar' fi vorba de alle- gerea nu sciu cărui inimicu allu patriei, dar' apoi in cătu scimu noi eppulu Stoicoviciu este unulu dintre cei mai loiali suditi ai statului, si de ace'a nu potemu decătu se ne esprimemu dorint'a, că nimene să nu iâe in desertu drepturile legali alle poporeloru, că-ci urmarile nu potu fi in interessulu ni- menui.

Situatiunea in Franci'a.

Onorati lectori si-aducu inca amente deprojectulu dului Casimir Perier pentru organizarea definitiva a republicei. Adunarea nationala lu primi de urgentia si-lu transpusse comisiunei de 30. Afora de republi- cani tote partidele tremurau, vediendu că apune steu'a primindu-se urgentia a celui proiectu. Presedintele republicei Mac-Mahon se cam superă pre reprezentantii poporului pentru primirea acestui proiectu de urgentia — dora pentru că si-vediu ammenintiate

planurile pentru restaurarea imperului! — deci i servi de occasiune si dupa revista militare de pre Campu-jungu si publică manifestulu cunoscutu, prin carele dface cătra soldati, că cu densii are să sustenia ordinea și se esecute legea in tempu de 7 anni. — In urm'a acestui manifestu monarchii se vediu amaru inselatii in planurile loru de restauratiunea si facera pre eremitu din Frohsdorf pretendintele Chambord să rumpa taceru. Acestu-a nece că remase tacundu, ci in 8 Iuliu n. adresa Francesilor unu manifestu, prin carele se imbia ore-si acumu de rego, dicundu că va guverna cu doue camere, va reda Franciei fal'a de odiniora si va restabil licescea atât de sdrunctinata Diuariulu Bourbonilor „Uniunea“ avea curajiu să publice acelui manifestu datatul dein 2 Iuliu, si regimul vrendu ne-vrendu se vediu necesitat a pedepsi acesta cutediare suprimendu pre 14 dille amintitul dñuariu. Acesta procedura a regimului produsse sange reu pana si in republicani, cari vediur aici vatemarea libertatii de pressa. Lucrul nu remase, intr'atâta. — Ministrul de interne D. Fourtou respuse, că suspinderea a urmatu pentru că manifestulu lui Chambord ataca in principiu poterea incredintata lui Mac-Mahon pre 7 anni de adunarea nationala la 20 Novembre annulu trecutu Interpelatorele se arretă nemultumitul si va adduce cestiunea la desbatere inaintea adunarei nationali, si in adeveru Miercuri in 8 I. c. acest'a se si intemplă. Tota lumea acceptă inordata resolvarea acestei cestiuni. Partitele cugetai că voru să restorne totulu; un'a amblă dupa aliant'a collei alalte, ca să restorne ministeriulu, sau alt'a ca să-lu scota din tina.

Trei proiecte venira la ordinea dilei in caus'a ast'a, unulu a dului L. Brun, altulu a dului de Larcy si Kerdrel, si allu treile a dului Alber de Gréry, tote fura respinse si la fine se primi puru si simplu trecerea la ordinea dilei, ceea ce in sine inca e blamul pentru ministeriu, precum se vede de acolo, că indată dupa finirea siedentiei mini- steriulu si dede demisunea, ceea ce nu se primi. Astutulu soldatu, carele ar fi să fie președinte allu republicei, dar in faptă e machin'a imperialistilor, a si tramișu in 9 I. c. unu manifestu adunarei natiunalni, prin carele core ca reprezentantii poporului să se appunc odata de organisarea septenatalui, d'in carele ellu nu va se ceda nece unu minutu; apoi dice, că va sustine ordinea si va esecuta legea prin tote medile- ce-i stau la dispozetiune; ore ce va se urme dupa acea, scirile sunt forte varie, se pare inse că dlu Casimiru Perier va să triumfeze cu proiectulu seu, daca Mac-Mahon nu va dessolvă adunarea natiunala. Ori si cumu se fia, de republica totu nu voru se scape monarchistii, nu! că ce primindu-se proiectulu dului Perier, Mac-Mahon ca pre- sedinte allu republicei pre 7 anni va trebuí să guverneze cu unu ministeriu republicanu; era disolvendu-se adunarea natiunala, republikanii sunt securi de a reessi alegii mai multi de 400 insi. Esiste inse si tomerea, că maresialulu va face lovitura de statu aducundu la tronu pre Napoleon IV; dar poft'a de a domni si caracterulu de altu- mentrea destullu de probatul a lui Mac-Mahon nu ne lassa a crede asia ce-va Mac-Mahon incepe a se face republicanu, ceea ce se documenteaza urmatoriele: Republic'a voiesce se onoreze Elveti'a cu unu momentu că recognoscintia pentru ospitalitatea manifestata armatei lui Bourbaki, aprope de confinile Franciei pre teritoriul Elveției se va redică acelui monumentu, carele va custă din unu piedestalu naltu de 4 metri, si va jacă pre basa de granitu. Pre facia piede-

stalului voru fi depinse 22 scuturi, ca in- semne acelioru 22 cantone. De partea ante- riore va fi redimata una pyramida cu in- scriptiunea „1870—1871. republikei Elve- tice, multiumitor'a republica francesa.“ De a derépt'a si de-... stang'a se voru afilă doua grupe de bronzu, cea de antanu „Sosirea“ va reprezentă pre unu soldat francesu storsu de fome si sete, si obositu fiindu cade pre braciele unui tierreanu si tierrene Elvețianel a dou'a „plecare“ vă semnifica pre acelui- a-si soldatu, dicundu „adio!“ acestorui tier- reni generosi. Apoi grup'a principală din marmora nalta de 3 metri va sta pre pie- destalul cuprindindu inscriptiunea: „Franci'a cea supta si-incredintieze fiii săi Elve- tice“ Se sperămu dar că pre incetul pre incetului serman'a Franci'a si-va vedé odata restabilita liniscea multu dorita pre ba- sele republicei:

D. Vasiliu Vaid'a, a cui nobila anima este atât de semitoria la nevoie poporului, nu lassa neci una occasiune de a staru spre usiorarea sarcinelor sub cari geme poporatiunea nostra ru- rale, asiá si mai de currendu fece ur- mator'i:a:

Motiune la senatulu scolasticu allu comitatului C l u s i u l u i .

Illustre domnule consiliariu regescu!
Prestimatu senatu scolasticu!

Cutediu a asterne inaintea pre on. senatu scolastecu propunerea ce o voiu desfasuriā mai la valle, si, ca să-i potu motivă propunerea, sum silitu a premitte atari lucruri, cari la parere, ce e dreptu, nu s'ar' tienē inaintea senatului scola- stecu, cari inse servescu de espliqatiune pentru umilit'a mea propunere.

Este cunoscutu prea on.lui senatu scol., că mai vertosu in partea de susu a comit Clusiu'lui (Cosioanei) in vre- côte-va commune classea mai seraca a poporului a ajunsu la atât'a lipsa, incătu (d. e. in Bogdan'a, Kasapatak) occurgu casuri, că mai multi tati de familie, spre a scapă de mortea fometei, au fostu si- liti să emigreze cu femei si copii.

Asemene lipsa se arreta in mai multe commune muntene si inca chiaru si in altele.

Dintre aceste, Muntele-rece. Mari- siellulu. Somesulu rece si Somesiul- caldu, commune muntene, au asternutu tocm'a prin mine eri o suplica la repre- sentatiunea municipale a comitatului Clusiu, pentru usiorarea sortei loru.

Este lucru de communu cunoscutu, că venitulu principale allu fostilor coloni munteni, pentru carrele faceau podvad'a domnesca, nu a fostu intru atât'a folosinti'a sessiunilor si a pos- sessiunei cellei mice si sterpe din afara, ci venitulu loru principalu a constatuit, in folosinti'a pasciunilor si padurilor cellor mari, concessa loru parte gra- tuitu, pre langa o tacsă forte mica.

Ivorul principalu allu venituri- loru numitelor commune inca a fostu, crescerea de vite si oi, si negotiul cu lemne, facultulu carbunilor si taiatulu lemnelor; că-ci in locurile acellea reci si neroditòrie potu se produca numai atatu de pucine bucate catu si in anni fertili abiá potu să le ajunga pre vr'o côte-va lune, si in partea mai mare a annului sunt siliti a se nutri cu buccate cumerate. Ei dupa stergerea iobagiei, in folosinti'a lemnaritului si pasciunuar-

tului de pana atunci fura restrinsi, tax'a cea forte mica solvita pentru lemnene intrebuintate de negotiu dupa 1848 s'a urcatu progressivu, din care causa, e lucru naturalu, cumca au suferit scurtare in modulu loru de castigu; cu totce acestea si cu tota sarcina darilor celor mari au trudit'o pana atunci, pana candu au potutu capetá cellu pucinu pre bani lemn din padurile dominiului Gilauanu, facandu din acelle carbuni, seu potura cu acellea negotiatori aducandu-le ca lemn de focu si si de cladiri la Clusiu, dico, ca si pre callea acest'a au potutu cu multu lucru se castige cellu pucinu atat'a, ca necessitate loru celle forte micutie, se sile pota accoperi, catu tocma se nu mora de fome, ce e dreptu, ca si atunci atatu de miseru a vietuiu acellu poporu munteanu pre care locitorii altori tienuturi potre nece ar' fi fostu in stare se o pota supporta, asiincat, tipulu eruptu intre ei, mai cu sema in Mari-siellu inainte cu vr'o cati-va anni, abia dupa 9—10 lune s'a potutu tiemur si innadus; ca-ce, dupa cumu a dechirat'o insu-si mediculu de atunci allu comitatului, acea epidemiu lipitiosa si avea simburele principalmente in nutrimentulu cellu slabu si ticalosu, — recunoscandu-se a fi in fapta unu tipu de fome.

Acum intre domnii inscriptionali ai dominiului Gilauului si intre erariul regescu s'a pus in cursu pertractari de conventiune, cu privire la acellu dominiu, padurile s'a pus sub orelisice si d'in acelle acumu nece pre bani nu se mai vendu lemn. Precandu deci si inainte de orelisice au avutu locitorii numitelora commune unu mediulocu asi greu de vietuiu: poteti cugeta, ca la ce miseria grea au ajunsu de atunci, si ajungu d'in d'in acum'a, candu fiindu opriti de la paduritu nu potu se-si castige lemnne nece pre bani si nu potu se porte cu acelle negotiatoria.

On. comitetu comitat. a buna semava imbracisia caus'a cellor lipsiti, si insu-si Dl. ministrul de interne a benevoitu a face in asta causa dispusetiuni, ba pentru ca se pota essoperi ajutoriulu, carele se va recere cu cea mai mare urgentia, a assignatu si 500 fl. ajutoriu benevolu.

Dar' fa ajutati lipsitii din comitatul cu ori ce imprumuturi, cu lucrari publice, cu donuri benevoile (mila) va ave acest'a ce e dreptu acellu frumosu meritu demnu de lauda, ca voru fi scapate multe familie sermane de perirea totala, fiindu inse acesta mantuintia numai de unu resultatu provisoriu, deca cumva in interesulu acellor commune munte (cari si intre impregiurari normali, pre langa labore atatu de grea, abia si-potu castigá atat'a, ca se-si pota supporta greutatile publice si se se pota nutri catu de slabu) nu se voru face dispusetiuni mai fundamente, interessulu conservarei locitorilor acestoru commune. Ba, admitendu si acellu casu, ca d. e. caus'a lemnari-tului acellor commune munte se va resolv favorabilu, si ca sterghandu-se si oreliscea mai susu atinsa se va con-cede, se-si pota cumpera din padurile dominali lemn, — si in acestu casu usioru se pota prevede, ca in ce puse-tiune nesecura se affla acelle; ca-cidupa cum acumu au opritu vendiarea de lemn, intocma voru pot-o oprti si in venitoriu, seu urmandu intru redicarea pretiului de lemn, acellu-a lu potu urca atatu de tare, incat va aduce acellu-a-si resultat, care laru adduce oreliscea totala, incat la casulu, candu numai pre langa unu pretiu prea mare si-ar pot cumpera lemnene de negotiu de la dominiu, totu un'a ar' fi ca si candu nu ar' pot cumpera de locu, ca-ci pre callea acest'a si alcum nu ar' pot castigá nemica din negotiul cu lemnene. Se pota deci vedea, ca in ce stare precaria se affla aceste commune si cumca venitoriu loru depinde sin-

guru numai de la bunavointia si capriciul dominiului. Toam'a pentru acest'a avemu datorintia patriotica si umanitaria se ne ingrigim de mediulocu mai fundamentali si de unu rezultat mai statoricu, spre assecurarea venitoriu, atatu allu toturor comunelor mai susu numite, catu si allu altori locitorii munteni, cari vietuiescu intre assemene impregiurari; ca-ci altcumu se pota prevede, cumca astu-feliu de tienuturi, in 60—70 anni in cea mai mare parte voru remane sterpiti de locitorii! Trebuie dar' se deschide mu isvore nove de castigu, pentru tienuturile de una stare atatu de vitrega, din cari se-si pota immulti neindestulitoriu loru castigu, se fia assecurate in contra perirei totale, era bunastarea se li-se redice.

Ar' fi ce e dreptu forte de dorit, ca se se porte grigia cu privire la fia-care astu-feliu de tienutu d'in terra, pentru afarea de nove midiulocu de sporiu si traiu; fiindu inse, ca ne occupam numai cu communele de assemenea sorte d'in comitatulu nostru, ne estindu-ne mai departe, mai usioru vomu pot ajunge si scopulu, decat ca ne vomu estinde prea departe; me restringu si eu in asta privintia numai la communele munte d'in comitatulu Clusiu, dintre cari pre uncle le-am numit, si cu numele, mai susu, si propunu, ca senatulu scol. se asterna reprezentatiune catra ministeriu, in carea d'in cau'a scurtfmei tempului, infirandu mai cu deamenuntulu impregiurari indicate mai susu, se fia rogatu ministeriu, ca imbracisiandu cu caldura cestiunea assecurarei venitoriu locitorilor acestoru commune misere, se bine-voiesca a face atati dispusetiuni, cari ar' conduce la resultatu scopulu susu amentitu. Astu-feliu de dispusetiui ar' fi d. e. esmiterea pre spesele statului a unor technici esperti, cu acellu scopu, ca, essaminandu cultur'a acellor commune munte, se cerceteze, ore nu se pota afla pre acolo marmora, granitu, alabastru, carbuni de petra, petre de mora, s. a. seu vre unu stratu de pamant (lantu), care ar' pot ajunge servu pentru locitorii tienuturilor munte de unu nou ramu allu industriei?

Mai departe ar' fi se emaneze catra deregatoriele administrative, ordinatiuni energice din partea ministeriului cu scopu, ca se ingrigesca punctuosu nu numai de obicinuita amblare a princiilor la scola, ci ca se indemn in totu modulu pre parinti, ca se si dee pruncii la invietarea ataroru meserie, prin ajutoriulu caror potu se traga castigu catu de mare d'in materialele brute, afiatoare pre otarulu communei loru.

Ministeriulu ar' trebu se roge si pre auctoritatile ecclesiastice, ca aceste se faca a se instrue poporulu, spre a cunoase acellu pericolu, care-lu ammenintia deca nu se va ingrigi d'in bunu timpu de nove isvore de castigu si ca se pri-capa necessitatea invietaturei unor atari maiestrie si descoperirea de noi rami de industria.

Dece in tienuturile amentite, dupa cercetarea preceptorilor de lucru, prelanga tota presupunerea, totu si nu s'ar' afla petra seu specia de pamant, cari ar' pot servir de unu nou ramu industriei, atunci ar' trebu indemnati parintii, ca se-si invietie pruncii la atari meserie, pentru cari materialulu brutu lu da lemnulu. De esemp. se invietie a face instrumente de lemn, lucrari de mesariu si rotariu etc. Pre care calle apoi, chiaru si de nu voru deveni fabricatori atatu de indemanateci ca si orologierii schwarzwaldiani, dera li-se va assecura cellu pucinu unu atare venitul secundariu, prin carele se aiba ore care subventiune langa slabul loru castigu de acum'a.

In fine senatulu scol. se roge pre ministeriu, inca si de aceea, ca in acelle tienutu se infinitiedie o scola industrialie carea se ajutore promovarea scopului indicat mai susu, si se ingrigesca, ca

pruncii cei de o stare mai misera se fia indemnati si ajutorati spre imbracisia carei de meseriesiu, prin premie, si se binevoiesca a sprigini pre intreprindetori industriali cu imprumuturi efigne. Pre acesta calle ar' fi salvatu si assecurat venitoriu poporului acelui-a miseru, fara ca acest'a se coste pre statu vr'o jertfa insemnata de bani.

Cu incredere in simtiu patrioticu si umanitariu allu on. senatul scol., etc.

Clusiu 8. Maiu 1874,

Vasiliu Vaida,
cons. scol.

Camer'a deputatilor Ungariei.

Sedint'a de la 5. Iuliu 1874.

Presied. Béla Perozel. Notarii: Huszár, Wächter. Din partea guvernului: Bittó, Ghyczy, Trefort, Paurer si Szende.

Dupa autenticarea protocollului din sedinta, presedintele insinua mai multe petitiuni, apoi notifica, ca deputatul Zsedényi din punctu sanitariu, cere concediu de 3 septembrie.

La ordinea dillei este reportul minor referitor la fundulu scolaru a giganilor.

Eug. Kál'ay. Din discursulu lui Irányi, doua puncte-le primescu si eu; si anume: ca mea vrendu a judeca a supr'a acestei cause, sympathia nu pot ave locu, — primescu mai departe si propositiunea adou'a, adeca cumca pentru deslucirea causei acestei-a si de lipsa si cercetarea originei fundului scolasticu, precum si intregirea intrebarei, ca in Ungaria sunt mai multe confesiuni gadowesci? in ante de ce asiu trece in meritu, debue se spunu, ca de unde mi-am castigatu convingerea acest'a. Am casigatu-o din foia partidei asi numite ortodosse — care contine-o cu atentie si studiu, am devenit, ca judanii causa acest'a nu o discutu, ca causa confessională, ca ca causa natională de unde am vediut că certa loru e certa de lan'a caprina. — (Asia este!) m'am convinsu deplinu, ca acest'a nu e de felu cestiune confessională — ci curatul speculatiune nationale, si ca orthodossii prin acest'a nu voiesca a ajunge altu scopu, de catu sustinerea sistemei retrograde, ce de secole urmaresce. (Aprobare viu.)

Pentru acest'a cu placere primescu proiectul ministerialu, dar cu acea destingere, ca din proiectu cuventulu „ortodoxu“ accolde unde se tractedia despre ajutorarea scolelor mai misere — se se lasse a forta. (Aprobare.)

Referitor la absurditatea ce se cuprinde in petitiune mai am una observatiune (Se audiu.) Ortodossii in petitiunea loru dicu, ca ei cametele summei acestei-a le voru impartii dupa proportiunea numerului. Acum onor. camera, se pota intipui o nedreptate mai mare ca giganii ortodossi, cari de 25 de anni, d-in lipsa unei legi de impamentenire, camu 2000 de insi, prin strimitore carpatine stracurandu-se in terra, se se impartasesc in bunurile confratilor loru ungareni (aplausu.) Punctul acestu-a allu petitiunei e absurditate.

En. Simonyi. Din cete audite pana aci, crede, ca caus'a acesta nu s'ar pota perpetrata, si camer'a nu este chiamata a judeca asupr'a cestiunei acestei-a, accolde sunt judecatile competitente, dar se indeosebesc si deosebesc, ca diet'a, contr'a competitiei sale ar pot adduce lege, si deca acest'a nu pota, nu pota se adduca neci decisiune. Intreba ce are se se intempe, deca decisiunea camerei nu se va respecta?

Deci propune ca „de ora ce fondulu de sub intrebare si-are originea din glob'a electata a supr'a judanilor pentru parteciparea loru in revolutiunea d'in 1848—49 — camer'a enuncia ca nu este competitenta.“

Gy. Steiger, dice ca fundulu e neimparabilu dreptu aceea si venitulu e a se intrebant'a conformu litterilor funda-tionali. Ellu inca si de parere, ca caus'a acest'a nu se tiene de competititia legislatiunei.

Aceea parte a decisiunei ministeriale, ca summa ce va intra se se intrebantieze eschisul in folosulu scolelor elementare ortodosse — nu — o primesce, pentru ca acela ar fi identica cu impartirea fondului

ceea ce ar fi in contradictiune cu in nea fondatorului. Conformu acestei-pune urmatoru a modificatiune, ca in a 4 linie finali dupa cuvantulu „se in dia“ se se puna urmatorale: „partea fluu a venitului, conformu actului de tiune se se indebantiedie spre altu si anume: spre ajutorarea scolelor scari judanesci.“

L. Tisza. — se abate de la p. lui Simonyi, dicundu, ca caus'a acesta se tiene de competitenti'a camerei.

Nu voiesca a cerceta a supr'ginea fondului, precum neci acea confessiuni judanesci existu, acest'a e trebare curata confessiunale si ca asta se tiene de camera. — Infintarea scariului pentru Rabbini nu e de lipsa, folosulu i-lar luat numai una partida cionale. Proiectia dar ca lassandu-se dulu intregu nedespaturu, dupa acordarea erogatiunilor commune, prisosul masu se se intrebantiedie spre ajutorarea scolelor elementare confessionale cam proportionu membrilor.

A. Molnár: infintarea seminarii este de mare lipsa, inse e delipsa tota se ingrigi, ca proportionalmente la partide confessionale se fia reprezentata Ortodoxii, precum se vede ar dorii ca gilor se nu li-si dee nimic'a d'in fund.

Paczolay, nu voiesca a se demita discussiuni juridice, dar acestora a consta ca fundulu se se privesca de funda-regesca pentru ca nu majestatea a datu ei au dispusu numai despre intrebantierea Face urmatoru proiectu: Camer'a nu in meritul intrebarei, despre natura si spre intrebantiera fondului scol. judanici trece la ordinea dillei.

I. Helfy dice: ca unica intre este, ca se se infinitiedie seminariu, ba? ellu infintarea acelui-a o asta si necessaria in catu, cu tote ca starea fizicilor e triata inse in casu candu nu exista fondulu ar trebui statul se se grigesca pentru infintarea acelui-a, alta mintrea primesce propunerea mstrului.

C. Tisza. E de parere, ca ar fi ca ambele partide proportional se se partesiesca in veniturile fondului. Ellu formu circumstanciilor propune:

Camer'a se enuncie, ca fara de a demite in desbateri asupr'a naturei fondului si a intrebantierei lui decide, camturile, fara de a se infintia seminariu se intrebantieze spre ajutorarea scola ambelor partide confessionale — rezervandu-se dreptul de privighiere a ministru de culture. Primesce proiectul ministerial Trefort, fiindu-ca ambele propuneri de natura.

Wahrmann intreba pre ministerul de culte cum crede a infintia seminariu din veniturile fondului? Trefort dechira edificiul separat nu voiesca a redica, ci mai a essarend a localitate.

I. Kiss accentuia, ca judanii posse din secole la noi autonomia. Mai deosebitu e possesionea commună a ambelor partide confessionale prin urmare allu si dreptul de a dispune a supr'a lui mesce propunerea lui Tisza cu intalnirea proiectului ministerial.

S. Gyeczy primesce proiect. lui Tisza.

F. Domahydi inca se allatura proiectului lui Tisza si cere ca orator renunie la cuvantul.

A. Lázár partenesc propunerea E. Simonyi. Trefort dechira ca din proiectul lui Tisza, a primis numai p. giul, ca seminariul se se infinita din capitalu, fiindu-ca prin acest'a nici pitalulu, dar' nici venitulu nu se altereaza.

K. Eötvös fiindu-ca ministrul abatutu de la propunerea sa, ellu acum tiene insu-si propunerea ministerialu.

M. Gál, Din punctu juridicu nu mesce parerea aceea, ca fondulu nascut basa illegala, (contributiune de resurse) fie a lui altorul-a, decat numai a contribuitorilor. Primesce propunerea lui Simonyi.

Trefort dechira, ca de propunerea sa nu s'au lapeditu se ci vediindu ca Tisza propunerea sa, voiesca a impiedica infintarea seminariului acum se int

la propunerea sa originale (Illaritate generală) Remete se mira, cum poate ministrul ca să sustina era propunerea sa de se se lapedasse. Roga camera să privesca propunerea lui C. Tisza. Jul. Horváth inca, sustiene propunerea lui Tisza.

Președintele cestindu tote 8 propunerile pune la votu. Camera nu promesce neci, éra a lui Trefort se respinge unanim. Evidențele dechiiara caușa terminata.

Bittó minist. presid. dice că guvernul, cunoscandu acum parerea camerei, conmuni acestei-a, va prezenta în sesiunea următoare un alt proiect nou.

Siedintă se redica la 1½ ore.

Discursul

putatului național Demetru Bonciu
titu in Adunarea deputatilor Ungariei,
in siedintă de la 12. Iuliu a. c.

(Fine.)

Onorata Camera! Fiindu-că § 5 din legea electorală tratedea exclusiv despre reprezentanțele din Transilvania, fia-mi permisă să spui despre unele lucruri, care potu să fie populare, dar nu potu fi desconsiderate, că tu timpu nu potu fi ignorata Transilvania, cu starea in care si cu relatiunile cu care ea se află; că-ci, daca am ignorat-o, atunci aru rezbură această ignorantia. Cetățenia naționalităților a datu locu multor discussiuni in decursulu desbaterei generale a legii de facia; si trebue să marturisescu și audiu affirmari, asupr'a caror' așa și avutu căte-va observații importante. Nu am vorbitu nemic'a, fiindu-că n'amu să prelungescu desbaterea generală, devenisse sterpa și obositoria. Acum' a, afându-ne tocmai la punctul acelui să a provocat acelle discussiuni, vroiu să spui către-va observație numai asupr'a și passajul din complessul retoricii deputatului cu acea occasiune. Si anume: cetăținea naționalităților a fostu prezintată in cestiuă intovarăsită de eventualitatele politice din afara. Permite-mi-se a spune, eu din parte-mi acăstă cestiuă nici nu n'amu considerat-o astfel, ca să tu ar potu fi pusă in contactu cu relație politice externe. Eu acăstă cestiuă considerat-o si o consideru că o ceste de pură afacere internă; că o ceste menita a practică fară indoială o forță influență in desvoltarea vietiei noastre statu si in regularea raporturilor noastre; intr-un cuventu am considerat-o in cestiuă de „modus vivendi.“ Prin cestiuă mi-ești cu neputinția să nu comori ce idee, vina ea de ori si unde, — să tindă a converti acăstă cestiuă de neverat'a ei menire si a o complica cu cunile si eventualitatele politicei externe. In cestiuă naționalităților pot să se spui vre-un contactu cu politica esterioră, cumu nu potu fi altul, decât că: la casu' cu interesele acestei tiere s'ară astă atât de vre-o presiune esterioră, si de datele noastre a tuturor', fară considerație naționalitate, eă să ocupam cu taria si speranța terenul de defensă. Dar acădatoria, cestiuă naționalităților si că nu de affacere internă in se impune tuturor cetățenilor acestei patrie, fară de naționalitate. Inca odată dar, că cestiuă naționalităților e de politică externă. Accentuindu in se invitatatea importantiei sale pentru afacerile noastre interne si dicu, că cu cătu mai bine acăstă cestiuă va găsi o desprindere, cu atât mai sigura va fi sfărătua vicii noastre de statu. Atâtă vroiu să dicu preste totu despre acăstă cestiuă; cătu despre celelalte disperante, si merunte, in decursulu discussiunii ale, vroiu să le trecu cu vedere data.

Me vede in se silitu, on. Camera, a dice vacante privitorie la relațiunile speciale Transilvania, fară a potu din capul lui să delaturendu impregiurarea, — că cu cetățenii romani, facia cu celelalte naționalități, compun o evidență majoritară. Si-acum, on. Camera, fiindu-că e vorba de interesele si relațiunile Românilor, apoi

me simtun datoru a face intrebuintare de căte-va cuvinte.

Nu am arroganță de a me crede deunul politicu asiā mare, incătu privindu constellațiunile europene, să potu produce nisice atari concluziuni si să potu stabili nisice atari posiziuni, despre cari să se poată dice: eca singurele puncte, din cari sigurantă statului pot să fie assecurata! Dar pornindu după indrumările mintei sanetose, si condusse de putina scintia superiora diplomatică, asiu avé totu-si si eu către-va parere asupr'a acestei cestiuă, pre care, cu voia on. Adunari, o voi si espune.

Nu credu, D-lor, că s'ară mai pot să găsi in Europa doue națiuni, cari prin identitatea intereselor si-a condițiunilor lor de existență, să fie inدرumate a gravita asiā de multu un'catra alt'a, precum sunt națiunile magiara si romana. Eu, din partea mea, asiā credu, că din momentul, in care Ungaria nu va mai fi statu magiaru, România inca va incetă de a figura ca statu autonomu. Si vice-versa, candu România aru ajunge să fie inghitita de unu elementu strainu, Ungaria s'ară găsi in gur'a cellui mai imminentu pericolu. Acăstă o dovedesc posiziunea geografica a acestor state; acăstă o dovedesc impregiurarea, că dintr-elementele, ce se afia impregiurulu loru nici unul n'avea rasa affina, nici este asia de puternicu, incătu la trebuita să pota conta pre concursulu seu; in fine, acăstă o dovedesc identitatea inimicilor loru communi, suptu cari intellegh: pan-germanismul si pan-slavismul. Daca acăstă concluziune este justă, este basata, apoi eu marturisescu, că nu-mi potu explica, de ce atâtă frăcări de ce atâtă divergientă atâtă jaluzia si-atâtă lipsa de confidentia intre aceste doue națiuni! Eu pentru tote aceste nu gasesc causa suficientă nici in relațiunile cesterioare, nici in acea Daco-Romania, care este o idee falsă, nejustificabilă. Caușa este dar' de cautat in lătrău.

Romanii in se nici nici nu potu fi invinovatii. Despre acăstă m'au assecurat insu-si d. dep. Iuliu Horváth, care, in respunsul d-sale adresatu d-lui George Popu, a arătat cum guvernul din 62 care a avutu atâtă consiliari romani a protestat contra dietei din Sabiu; faptu prin care insu-si d-sa a constatat, căta predispoziție constituțională aveau consiliile romani.

Acăstă arătare a on. meu collegu este deci o dovada, că romani nu se potu invinova, că aru fi luerat si nici că lucra pentru alterarea intereselor statului, prin urmare ei nu impiedeca cătu-si de pucinu apropiarea ungurilor de densii. Dar' totu-si este, trebuie să fie o caușă, din care emană discordie. Admitu, că potu să fie si suntu chiaru in actiunea politicei nostre interioare, mai alesu in Transilvania, încercările, caror' a credu că nu li prea vine la socotela, că elementul romanu si magiaru din ambele părți alle tierei, să traiesca in prea mare armonie, pentru că nu cumva rolurile loru politice prin acăstă să pierda din efectu.

Este adeverat, că ei atunci n'ară pot să exerciție in politică statului acea influență, pre care o exerciadă astadi; dar acăstă, credu că n'ară fi spre daună tierei, din contră i-ară fi spre folosu, că-ci statului aru căscigă indiciu atâtă factori in actiunile sale. Astfel, nici aice nu găsimu caușă, pre care o cautău.

Deci, on. Camera, trebuie să fie o mană invizibilă, a carei potere deplina consiste in neîmpăciuirea, in discordia poporelor din acăstă tierra, si fara de care ea aru devenită impotentă. Această e unu adeveru incontestabilu si istoria ne dovedește, că mană invizibilă despre care vorbescu, la noi e traditională si chiaru noi, cei ce trăim astazi, amu vediutu, cumu acăstă mană fatală si-a pus in lucrare poterea. Dovrostra nu diceti nemic'a, dar' sum siguru, că intelegeti si sentiti cu totii continețul varbelor melle. E tristu apoi si e regretabilu, că, cunoscandu cu totii acestu adeveru, totu-si nu ne potemu uni. spre a paraliza, spre a nimici chiaru poterea dusmanoasă a acellei mani invizibile. Dar cum n'amu si potu uni, candu pana adi nu înțelegu in actiunile nostre decât totu scene de acelle, cari ingreunădă si facu chiaru

imposibila ajungerea nostră la scopul vitalu si-atâtă de importantu pentru statul nostru. Esemplu prospetu sunt acelle declarații, pre cari li-audramu rostindu-se dilele aceste chiaru in Senatul, si cari au fost provocări de cea mai dusmanoasă natură, continându in essentia loru negaționea existenței naționalităților.

Eu nu credu, că assemenea scene aru pot să fie profitabile, pentru consolidarea Statului. Să lăsămu in se acăstă la o parte, că-ci nu s'au petrecuta intre noi, ci in sferă halta a Senatului, din care noi nu facem parte. Voiu cătă deci unu esemplu si mai prospetu; si acăstă-a este discursul d-lui ministru de interne. Este adeverat, că m'au preventit doi on. antevorbitori. Nu vreau să repetu dăssele loru, dar nici potu lăsă neatinsu acestu discursu, cu atâtă mai alesu, că d. ministru n'a respus nemicu la reflectările antevorbitorilor mei; lucu, pre care daca lu-facea, m'ară fi scutit de a me mai occupa si de d-sa. — Pre candu se incepuse discussiunea generală, d. ministru de interne a gasit de cuvintă să dica următoarele cuvinte: „Nimene nu pot să nimipe, că dora nu amu fi destul de indatoritorii si ecuabiliti facia cu naționalitățile straine din patria noastră.“

In facia acestei assertuni, d-lor, eu gasesc de cuvintă să respondu, că pre-ătu timpu noi cu toti din preun suntemu membrii in divisiblelui corpului politic magiaru nu potu fi naționalități straine; eu in unu corp de Statu indivisibilu nu cunoșcu si nici asiu pot tolera o corporație straine. (Aprobări.)

On Camera! Eu credu că d. ministru n'a pronuntiatu acelă cuvintă cu intentiunea culpabilă, ce li-se atribue si pentru acela asupr'a mea nici n'au produs vre-unu efectu; că-ci daca d-sa li-ară pronunția inca de-o suta de ori, eu, din parte-mi, totu nu m'asuu consideră de strainu in acăstă patria. (Efectu placutu. Aprobări viu.) Gasesc in se cătă cuvintă au fostu cu totul nepolitic, fiind fără apte pentru capacitatea de-acelle, că se numescu — agitații. Pentru aceea aru fi de dorită, că, daca assemenea expresiuni mai gasesc locu din candu in candu prin jurnale, sau se pronuncia din nebagare de séma — poate — si de catra unii deputati, celu pucinu să nu se audia resunandu chiaru si de pe fotelurile ministeriale. (Aprobări in stangă.)

Totu d. ministru a mai adaușu apoi la cuvintele sus-citate: „Acăstă o probă a legea naționalităților adusă de noi, precum si aplicarea ei de pana acuma.“ In ceea ce priveste legea naționalităților, eu suntu aplecatu a recunoscere, că ea conține unu progresu către-va, si că aducerea ei este unu atestat despre loialitatea magiară. Si eu tote, că suntu intrinsă unele articole defectuoase, contra caror' a nu mi-ară lipsi argumentele de combatore, totu-si mi-place a-i da o considerație destul de insemnată si deci gasesc intrinsă multă multiamire. Dar in ceea ce priveste aplicarea ei de pana acuma, deea-mi voia d. ministru, că eu să nu recunoscu intrinsă motive satisfăcătoare nici de indatorire, nici de ecuitate. Nu recunoscu — dicu — nimicu din tote aceste, pentru că din contra sorțintelor tuturor relatorilor jace tocmai in neaplicarea, neexecuția legii naționalităților conformu intentiunii corpului legiuitoru, care i-a datu nascerea. Gasim ușoară si in alte tiere, dar gasesc si la noi destule, cari dovedesc, că roul nu provine din lipsa de legi, ci din rău'loru aplicare. D. Colomanu Tisza a avutu multă dreptate, candu, in mediulocul aprobărilor generale, a diu de mai multe ori deja, că nu este cestiuă, daca cutare lege adusă buna, sau rău, — că cestiuă este, daca o legă pusa in vigoare să fie executată ore cu destulă conșcientiositate, după cumu pretinde onoarea națională, si demnitatea legislatiunii! Eu i-mulțumesc d-lui Tisza pentru aceste accente juste, dar regretu, că ele au ramas fară efectu tocmai asupr'a d-lui ministru de interne, deoarece tocmai in cestiuă, ce appartin portofoliului d-sale n'au fostu aplicata legea in conformitate cu spiritul ei. Asiu pot să citoiu esemplu de stule, pentru a-mi justifică affirmationea; dar' nu vroiu să abusedu de atenția on.

Camere. Potu in se assecură pre d. ministru, că daca legea naționalităților, care este o dovadă incontestabilă despre loialitatea legislatiunii magiare, aru fi gasită in d-sa unu esecutoru de assemenea loialu, aru fi potutu să se crute si pre d-sa, precum aru fi potutu să se crute si pre on. Camera de multe declarări amare! (Aprobări in stangă.)

Nu me potu in se abtină, de a aduce ore-care esemplu de neaplicarea cuvintăsă a legei naționalităților; si-acăstă o facu numai din punctul de vedere ca să arretu, unde anume este defectul si unde jace caușa neunirii? Defectul si caușa reului jace in desvoltarea naturală a lucrurilor, ce provine din acea direcție, din acelu punct de vedere a legislatiunii, care dice, că legea de naționalitate trebuie desfășurată cu desversire. Cumă acăstă nu este o desvoltare naturală a lucrului, si că unu assemenea actu va produce unu efectu cu totul contrariu intenției, acăstă nu sufere indoială.

Considerandu cestiuă electorală a Transilvaniei, ea nu pare cătu-si de pucinu si cestiuă de naționalitate. Si noi nici că vroiu să facem dintrinsă o assemenea cestiuă. Dovrostra de assemenea nu, că-ci atunci ati vorbi de limba. Dar D-vosra faceti-dint'insă alta ceea, faceti politica de naționalitate. Să vedem, de ce este vorba? Există in Transilvania o multime mare, că la vre-unu milionu si jumătate de cetățeni romani. Acestu milionu si jumătate este o parte integranta din naționalitatea magiară. Credu, că acăstă nu sufere indoială. Pentru aceea eu in acestu faptu nu vedu cestiuă de naționalitate. D-vosra insa pe acăstă cătime anumita din totalul național nu vroiti să o impartești din beneficiul dreptului electoral, precum imparăști restul. Ei bine, nu este oare acăstă politica de naționalitate? Eu trebuie să presupunu, că da, deoarece la casu contrariu, d-vosra n'a-ti introduce censulu de 8 fl. 40 cr. despre care insi-ve sciti, că realitate e 14 fl. si cătă-va cr. Apoi cumu voiti că acelu milionu si jumătate de cetățeni nedreptatii să devina a cunerică de catra ideea d-vosra de Statu? Cum e cu putintia, că să-i introduceti fratiesc in acăstă Camera? Macară că eu punu mare pondu p'acea, că deputii romani din Transilvania să petreacă trei ani in sinulu acestei Camere. Acăstă o pretinde chiaru interesulu Dovrostra, că-ci acei domni de sigură aru cascigă altul fel de idei despre vicii de statu aici, decât acasă. Din acăstă caușă este erronata politica factorilor ocăruișorii Statului, atunci, candu aducu astfel de dispozitive, incătu acei deputati să nu pota intra aicea.

Dar acăstă politica va fi condamnată mai alesu de catra venitoriu. Se pote, on. Camera, că multi nu impartășesc temerea mea si că nici ensu-si d. ministru de interne nu-i atribue vre-o insemnatate cătu-si de putină; — eu in se persistu in parerea mea si declaru categorice, că gasesc unu reu eminente in adencă tacere a romanilor din Transilvania, si'n neparticiparea loru la nici o acțiune comună, cu unu cuventu in perseverență loru indiferentă, facia cu afacările statului. Se pote, că multor' a-i place chiaru acăstă conduită a romanilor, fiindcă ea li-asecure si pentru venitoriu căte-va colegii electorale, de cari potu să dispună fară cea mai mică rezistență. Dar pre mine acăstă nu me bucură si nici me liniscesc de locu, nu pentru că dora m'asuu teme, nu cumva romanii să dea nascere cu cea antăia ocazie unei revolte; nu, pentru că recunoscu intu'ensi mai multă maturitate, decât ca să presupună asia ceva despre ei; dar me neliniscesc acea stare de lucruri, că romanii astazi suntu asu' felii de malcontenti, pre cari nu e posibilu a-i mai insuflești pentru caușa supu a cărei dominanță ei suferă pressiunea in justiție; si-acăstă terenu mi se pare a fi forte aptu pentru exploatarele inimicilor acesei patrie. (Aprobări in stangă.)

Din acătu punctu de vedere, D-lor, (saudim, s'audim,) eu prea frumosu me rugă de on. Camera si-i recomandu cu seriositate, să renunțe la acăstă politica greșită si damnabilă, si să nu se mai amagășe

cu temerea zadarnica, că romani din Transilvania ar fi potrivită înamicii Statului magiar.

Să nu este, D-lor deputati, destul de caracteristică pentru noi eternitatea de elemente, din care ne compunem? Să ne examinăm putin, On. Camera! Unu oreacă d. deputat, spre exemplu, a cerut că pre unu anumit teritoriu alu statului, adeca pre teritoriul secuescu, să se introducă sufragiul universal. Unu altul era și propus, că deoarece în cercul seu alegoriilor se afă căteva commune nemesiesci, apoi privilegiul de nobilime să se conserve și pentru venitoriu, căci altfel d-nii „nemesi” săru superă forte; deci d-sa nu propune alta-ceva, decât că nemesilor să li-se accorde drepturile traditionale din timpul patriarchal. Făcia cu asemenea anormități, noi romani însă ce cerem? Numai atât, că se ni-se deș de drepturi egale în statul comună și că să nu se mai facă diferenția între cetățenii din Transilvania și acei din Ungaria; două condiții asiă de modeste, dar' juste, prin cari ni-am redobândit multamirea, fără a ne pasă, dacă în asemenea poziție echitabilă victoriilor electiunii aru fi în partea magiarilor sau a romanilor. Daca dar' unde-va și-pote ave locul, apoi aici fără "ndoilea" aru trebui să resune în vanu „videant Consules!” Dupa toate aceste voiu trece acum la opinionea mea separată. (Sgomotu. Strigări: suntu 2 ore trecute.)

Președ. Ve rogu, d-le deputat, binevoiti și ve resume în scurtă. (Saudim!)

D. Bonciu. On. Camera! Fia-mi permisă a face întrebării inca de căteva momente, căci n-asiu vro se "ngreunediu" cu continuarea vorbirei mele siedintăi venitoria. (Saudim!)

In urmă imputări grave ce mi-să facătă de către d. George Popu, declaru, că eu numai în casulu acelă sustinut sistemul fumurilor daca on. Camera, în cursul desbaterei §-lui 5, nu va respinge o propunere, ce s-a ascernută dejă, său este gata de a se asculta, pe trusa on. Adunare se dispuna, că celu putin censulu de 8 fl. 40. or. să nu fie o cifra falsă, care să involve inca pătată, și de care ensi-ne să ne ruseștemu. In acestu casu dura, chiar și pentru a-i face d-lui G. Popu acăstă placere, renunțu la sustinerea parerei mele separată relativa la sistemul fumurilor. Vroiu să observu numai atât, că exceptiunea dedicată în comisiunea centrală contra sistemului electoral din 48 basatu pre contribuția fumurilor, a fostu aceea, că preotilor și invetitorilor li-să datu — dice-se — dreptul de alegere. Ei bine; eu cred, că legislația magiară nu va produce motive, că să se păta dice despre densă, că ceea ce-a datu cu-o mana, a luat cu ceea-l-alta; ci că ea, în justă ei chibzuită, a vrut să onoreze calificatiunea, pentru că denique în acăstă privință să mai existe nici o deosebire în cele două tieri. Prin acăstă înse nu e inca acoperita lacuna din lege, produsa prin desființarea sistemului electoral basatu pre fumuri, căci acei preotii și invetitorii sunt reprezentanții individualitatiei loru propria, iar nici de cumu nu a comuneloru. (Aprobări în steng'a.)

Vienn'a 11/7 n. 1874.

(Alerile din Bohemia. Crândimile esecute de Carliști. Ovatiuni. Societatea academică „Romani'a juna”.)

Alerile între proprietarii mari inca său finită unde reașa se intellegeră numai naționalii adeca Cehi betrani. — Acăstă adveresce dar si mai multu, că naționea cehică e consciă de sine, scie ce lucra și pentru ce se luptă. Regimul va trebui să se slabescă din tienută suprematistă și incetul trebuie să se surupe edificiul dualistic, și să intre celu federalistic.

Dupa invingerea de la Estell'a, Carlistii comitu crime neșpuse; uccidiendu foră crutiare pre cei princi din castrele republike. Concha diceă că Navaresi înainte de luptă de la Estella, că intregă Navarra va simți furia resboiului; era cătra soldații

să diceă: noi avem să invingem dar' nu se ucidem; speru dura că voi fetiori veți arăta porurea cavalleria cea proverbia către cei invinsi, către cetatile și satete locuite de Ispanioli că și voi. Dar Carolistul Derregaray disse, că ei nu voru da pardonu, ceea ce acumu se și adveresce, căce nu remane nemicu intregu pre unde ambla ei. Ar fi tempulu ca si poterile Europene să intrevina și se strige „veto” barbarilor ce calca în petiere legile divine și umane.

In 10 l. c. se templara la universitatea de aici două ovatiuni. Una pentru prof. de matematică Dr. Franc. Moth, carele cu finea semestrului acestui-a se retrage de la catedra; discipulii i preparara una adresă minunata, că recunoștința pentru meritele sale pre terrenulu sciintielor naturali. Una deputație de 5 insi i-immanuă adresă și betrangu respuse cu cuvinte petrunditorie, promittiendu că nece în venitoriu nu va fi strainu de discipulii sei, și de sciintele naturali. — Cea alalta ovatiune se face rectorului universitatii prof. Dr. Ioanu Vahlen, carele nu vro să părescă universitatea findu chiamat inca la inceputul semestrului curr. la universitatea din Berlinu. Discipulii i-preparara una tabla votiva pre carea imprimara una inscripție onorifica pentru bravul filologu. Apoi urmara inscripție numele a loru 100 discipuli. Si astă tabella votiva se dede ieri acestui bravu prețutu allu muselor.

Martă seră în 7 l. c. societates acad. „Romani'a juna” tineri siedintăi ultima pentru annulu acestă. Societatea și-impleni atunci ună din deșertările celor mai sante, anume dede membrului cellui mai betrangu allu ei. Dlui Vasile Bumbacu, una adresă de multumire pentru zelulu cellu neobositu ce dsa au dovedit totudeaua pentru interesele societății. Dl. Bumbacu, depunendu censură de profesorul, se departea din mediulocul nostru, dar în 7/7 ni-a promis, că pururea va fi cu noi, cu societatea acad. „Romani'a juna.” Urmezi-l lui toti tenerii și atunci societatea va seceră pururea respectu și laude de la toti! (d.)

Cizeriu, 14. Iuliu, 1874.

In diu'a de 6. Iuliu, a. c. candu serbaramu nascerea Stlui Ioanu Botez. Dl. Ioanu Popu notariu cercului și maestru de postă din locu, tinerendu-si diu'a onomastica avu mai multi ospeti la casă sa, unde după mai multe vorbiri, Dl. Ladislau Bolda prețutu reformatu in Almasiu-mare (comitatul Clusului) fece propunerea ca, fiecare carele d'intre ospeti, carele va vră să toasteze, să oferă mai multă căte 1 fl. v. a. pre sama scoli nostre din locu; propunerea avendu scopu nobile se primi cu entuziasmu din partea voiosei societăți. Generoșele oferte se incepură, și nobilul initiator Dl. Ladislau Bolda contribu pre sam'a scoli 18. fl. v. a. urmara apoi D. Iuliu Porutiu notariu in Almasiu-mare cu 16. fl. v. a. D. Stefanu Elecu geometru practicante 10 fl. v. a. D. Bela Pócher geometru practicante 3 fl. v. a. D. Ioanu Popu notariu și maestru de postă in locu 2 fl. v. a. D. Teodoru Nichi prețutu local 1 fl. v. a. Domnisoră Maria Popu fizică Dlui notariu 1 fl. v. a. — Cu totul sumă de 51. fl. v. a. cari se si dedera cu contractul pre interusuri sub numele „banii scoli” totuodata aleagandu-se DD. Ladislau Bolda, presiedinte, Stefanu Elecu notariu Iuliu Porutiu controlorul și Ioanu Popu casieriu, ca asiă în tempu de căteva anni, economisa in du-se bine se va face una capitalu frumosiu pre sam'a scoli, despre ce voru fi indatorati a da ratiu ui publice in totu annulu. — Faptă buua merita recunoștință. — Subscrișul avendu în vedere acestu adeveru mi tinu de cea mai placuta datorintă a esprime recunoștință, și multamita profunda generositolu bine facatori, care findu petrunsi de una parte de simtiul adeverat crestinescu și umanitaru, era de altă se interesă de educatiunea sermanului nostru poporu; n'au intardiatu a depune semnulu iubirei loru pre altariul educatiunei poporului nostru. — P. st. Dom-

ni si Domnisoră, Ddieu se reverse bine cuventarea sa cerescă asupr'a DV. ca totu deaua să fiti si să lucuti între cei d'antai bine facatori ai scolelor noastre poporali!

N. Liscanu,
docente rom.

VARIETATI.

† (Necrologu) Petru Manu, consil. reg de finanțe in pensiune, cu soci'a sa Eufemia Manu nascuta Piposiu, in numele loru, a nepoatei loru Eufemia Catona și a celor mai de aproape consagenci și affini ai loru cu inima franta de dorere annunța toturor amicilor si cunoștilor cumca multă amată loru flică, respective mama, nepota si verisiora Eufemia Manu vedova după Georgiu Catona, fostu advocat si inspectoru allu dominiului metropolitan gr. cat. din Blasius, in urmă unui morb greu, in annulu vietiei alle allu 26, impacata cu Creatorele seu a adormit in Domnulu la 9. Iuliu, 1875. st. n. Remasiale pamentesci alle repausatei s'au assiediatu spre odihna eterna la 11 Iuliu 1874 la 4 ora d. a in criptă familiara din Hondolu. Fia-i tierrină usiora si memoră binecuvantata!

(Prințipele Carolu allu României) au sositu aici incognito la 17. l. c. cu soci'a si suita numerosa, luandu-si locuinta in Grand hôtel Hung. — Mane la 2 1/2 ore după amedia-di cu trenulu accelerat pleca mai de parte spre Vienn'a.

Sciri mai noue.

Carlovetiu, 16. jul. In conferinția de esi seră, după lunge discussiuni se decise a se primi tote modalitatile electorale, a nume: a se face adresă de loialitate si representatiune omagiale dar cu tote aceste a votă pentru Stoicoviciu. Minoritatea de 7 membri decisă a se abține de la votare. — In sied. congressului Branovachi fu alesu presiedinte electorale. Propunerea lui Suboticu, d'a se face adresă de loialitate Domnitorului se primi cu viau approbare, acestă se dede descriere comisariului reg. care, presentandu-se, poftă pre membrii congressului a se appucă de alegerea Metropolitului, apoi se departă, era deputatii mersera la biserica spre a assiste la „Veni sancte Spiritu” după care urmă actulu alegrii.

Carlovetiu, 16. jul. Dupa stă liturgia congressulu se intruni si votarea se incepură in siedintă secreta, care tineri doue ore. Fia-sce care deputatu scrisse insu-si pre una colă de harthă votulu său. Se dedera: pentru Eppulu de Bud'a Arseniu Stoicoviciu 63 voturi, 7 deputati se abținu de la votare. La propunerea lui Suboticu se decise a se face representatiunea omagiale, cerindu-se Domnitorului confirmarea alegrii, a se precisă normă de dotatiune pentru Patriarecul și scaunul episcopal a nu se supplini pana candu nu se va elaboră in astă privinția unu statutu congressuale. — Comisariulu reg., care se infacișă după acestea, authentică protocollulu si lu luă cu sine spre a-lu substerne la M. Sa. Domnitorulu. Pana la sosirea preinaltei rezolutiuni, — ceea ce mai nainte de 10 dîle abiă va fi posibile, — siedintele congressului se voru amâna.

Salisburg, 15. jul. Tiarulu nemtieciu, venindu de la Ischl, sosi eri aici si pleca astă-di la Gastein.

Ischl, 16. jul. Prințipele Milanu allu Serbiei cercetă astă-di inante de amedia-di pre imperatulu Austriei in-

vill'a imperiale, principale pleca mai de parte.

Kissingen, 16. jul. Prinț Bismarck dormi pucinu astă noapte decarea ranei înaintea cu incepe este impreunata cu doreri. Principiul preambulă astă-di una ora întrigradina locuintei sale. — Atterulu si arrestatulu prețutu Cotteler Hauthaler) au fostu escortati de garmi la Neustadt spre cercetare riore. Politia ambă in ruptulu lui a pune mană pre individualu fu vediutu domineca la stegiarulu naltu cu attentatorulu Cullman cindu la tinta cu pistole.

Brussel'a, 16. jul. Delegatul sesu bar. Iomini presiede in con-

Concursu.

Pentru vacanța statuine invetisate impreunata cu officiul ucante de la scoala gr. cat. romana din Baden protopopiatulu Periceiului, in comuna Crasnei, se publica prin acesta concurs.

Emolumintele sunt: Cuartirul liber din de legumi, — 2 jugere locu an de la 150 fumuri căte 60 cr. bani, diuometate mierită (vica) melaiu, si competintele stolari.

Doritorii de a occupa acesta statu a substerne recursele loru provediute cu muncile necesare si adressedate sem scolastecu către Dlu Ioanu Serbu precat. in Siciu (Szécs) pana in 30. Aug. c. st. n.

Mai departe competitii au a se si in sante de alegere in Comuna domineca său di de serbatoria si a la stă liturgia in biserica, spre a da de cunoștințele rituali.

Badaciu, 9. Iuliu 1874.

3-3 Senatul scolasticu in intelegerere cu Dl. protop.

Concursu

Devenindu vacante postulu invetisate in Comuna gr. cat. Maieru din strictulu Naseudului; prin acesta se pune concursu cu terminulu pana in 15. Aug. a. c. st. n. Emolumintele sunt urm. 2 v. a., cari se platesc din fondul stecu communal in rate lunare anuale, — Cuartirul liberu si lenne de Doritorii de a occupa acestu postu si documenta că-su preparandi absolutili servită inca ca invetatori si sciu cu bisericescii. Documentele astfel instruite si se tramite la Senatul scolasticu pana la terminulu susu amintit, cand se va face alegerea.

De la Senatul scol. locale gr. cat. Maieru, 8 Iuliu 1874.

Vasiliu Groze
presed.

Leoni Hor
notar.

Bursa de Vienna, 16 Jul.

Metallice 5%	...
Imprumutul nat. 5%	...
Sorti din 1860	...
Actiunile bancii	...
Actiunile instit. de creditu	...
Obligationi rurale ung.	76
" " Temisiane	7
" " Transilvane	7
" " Croato-slav.	7
Londonu	11
Argintu	10
Galbenu	...
Napoleond'or	...

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundăt